

Попри те, що до середини 1920-х років усі землі сучасної України опинилися під владою чотирьох держав, питання єдності української нації вже ніколи не ставилося під сумнів. Саме під час Української революції було проголошено незалежність України, продемонстровано можливість цивілізованого демократичного збирання територій в єдину суверенну державу. Це був вагомий і багато в чому трагічний досвід державницько-правової розбудови України.

Українській політичній еліті не вдалося повною мірою втілити в життя ідею відродження державності. Це обумовлено не лише зовнішніми геополітичними чинниками, небажанням держав – переможниць у Світовій війні бачити Україну самостійною, а й проблемами внутрішнього характеру. Йдеться про недостатню консолідацію суспільних верств, гострі ідейні протиріччя політичної еліти, недооцінку значення збройних сил у захисті державного суверенітету, кволість мобілізаційних зусиль урядів, прорахунки у виборі стратегічних союзників.

Беспалий Іван Ігоревич
Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В.
Державний біотехнологічний університет

ПРОБЛЕМА «ОЛІГАРХІЗАЦІЇ» СОЦІАЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Сучасне суспільство переживає період серйозних змін та викликів, які загрожують фундаментальним цінностям демократії, громадянського суспільства та соціальної дії. Однією з ключових проблем, що впливають з цих змін, є явище «олігархізації» громадських організацій. Як би банально не звучало, це явище стає все більш актуальним і потребує глибокого аналізу та системного розуміння. Надмірна концентрація влади та ресурсів в руках обмеженої кількості осіб та компаній впливає не лише на прозорість та незалежність громадських організацій, але й на здоров'я самого громадянського суспільства. Мета цієї роботи - визначити природу проблеми «олігархізації» громадських організацій, проаналізувати та обґрунтувати її, використовуючи докази та аргументи з різних джерел. Основна увага приділяється розумінню самого поняття «олігархізація» в контексті громадських організацій, визначенню чинників її поширення та дослідженню наслідків цього явища для самих організацій, для суспільства в цілому та для демократії як політичної системи. Зараз, як ніколи, необхідно обговорювати та вивчати це питання, оскільки воно впливає на громадянське суспільство та громадянську участь. Суспільство має бути проінформованим, розуміти наслідки «олігархізації» та шукати шляхи подолання цього виклику.

Дану роботу слід почати з визначення поняття. «Олігархізація» громадських організацій - це процес, коли влада, вплив і контроль над громадськими організаціями зосереджуються в руках обмеженої кількості осіб,

компаній та організацій. Це включає ситуації, коли надмірна фінансова залежність від певних донорів або спонсорів призводить до фактичної влади донорів над організацією. «Олігархізація» також може бути результатом політичних амбіцій, економічної влади або інших факторів.

Переваги «олігархізації» для громадських організацій включають фінансову підтримку та можливість розширити свій вплив. Однак цей процес призводить до того, що кращі ресурси надаються лише для конкретних ініціатив та проектів, що здійснюються в інтересах олігархів та компаній. Це може призвести до відхилення від основної місії організації та втрати незалежності у прийнятті стратегічних рішень. Крім того, може виникнути конфлікт інтересів між основною місією організації та інтересами олігархів і компаній. «Олігархізація» також може призвести до появи «елітарних» громадських організацій, які мають доступ до значних ресурсів, але не представляють загальний суспільний інтерес. Це може обмежити різноманітність та репрезентативність громадянського суспільства. Причини «олігархізації» громадських організацій: Вплив урядів та впливових осіб на громадські організації може виникати через політичні зв'язки, лобістську діяльність та володіння великими корпораціями, які надають фінансову підтримку. Залежність від фінансових ресурсів та спонсорства може призвести до ситуацій, коли організації стають вразливими до вимог та інтересів спонсорів. Порушення прозорості та демократичних принципів у внутрішніх структурах та прийнятті рішень може сприяти «олігархізації» організації, оскільки управління стає занадто централізованим та невідповідним. Відсутність належного правового регулювання також може сприяти «олігархізації» громадських організацій. Це відбувається через те, що закони, які регулюють фінансову діяльність та прозорість, є неадекватними або неефективними. Таким чином, ретельний аналіз поняття «олігархізація» та її причин у контексті громадських організацій є важливим для розуміння проблеми та пошуку шляхів її подолання.

Причини «олігархізації» громадських організацій:

- Вплив влади та впливових осіб на громадські організації: однією з основних причин «олігархізації» громадських організацій є вплив влади та впливових осіб, які можуть виступати ініціаторами, спонсорами або політичними партнерами цих організацій. Цей вплив здійснюється через різноманітні механізми.

- Політичні зв'язки: впливові особи можуть використовувати свої політичні зв'язки для отримання підтримки від урядів та політичних партій. Це включає призначення своїх представників на керівні посади в громадських організаціях та вплив на політичні рішення, які впливають на роботу цих організацій. Фінансова підтримка: уряди та впливові особи можуть надавати значну фінансову підтримку громадським організаціям. Це може бути у формі грантів, спонсорства або фінансування проектів. Однак така фінансова

залежність може призвести до того, що організація буде змушена виконувати свою роботу або діяти в інтересах своїх фінансових прихильників.

- Лобіювання: впливові особи можуть здійснювати лобіювання з метою впливу на законодавчий процес та регулювання діяльності громадських організацій. Це може включати прийняття законів, які сприяють інтересам олігархів та компаній або перешкоджають незалежним ініціативам.

- Залежність від фінансових ресурсів та спонсорства: громадські організації часто залежать від зовнішньої фінансової підтримки, яка забезпечує їм фінансову стабільність і можливість реалізовувати проекти. Однак ця залежність може призвести до "олігополії" у таких формах.

- Фінансовий контроль: деякі донори та спонсори прагнуть впливати на фінансові рішення та витрати організації, обмежуючи її незалежність у прийнятті стратегічних рішень. Цільове спрямування ініціатив: спонсори можуть змусити організацію реалізовувати проекти чи ініціативи, які вигідні донору, навіть якщо вони не відповідають основній місії організації.

- Порушення прозорості та демократичних принципів: коли внутрішня структура та процес прийняття рішень в громадській організації не забезпечують достатньої прозорості та демократії, вона схильна до «олігархізації». Незалежність і демократія організації можуть бути втрачені в ситуаціях, коли керівництво організації є надто централізованим, а процеси прийняття рішень не враховують думки інших членів або структуру організації.

Як висновок з усього вищесказаного слід зазначити, що розуміння цих причин є ключовим для розуміння проблеми «олігархізації» в громадських організаціях та розробки стратегій її подолання.

Наслідки «олігархізації» для громадських організацій:

- Втрата незалежності та впливу на місцевому рівні: Одним з основних наслідків «олігархізації» громадських організацій є втрата організаційної незалежності та впливу на місцевому рівні. Коли спонсори та впливові особи починають домінувати в організації, свобода дій та прийняття рішень на місцевому рівні обмежується. Дії та рішення організації можуть визначатися зверху, а організація може втратити здатність реагувати на конкретні потреби та інтереси громади.

- Вплив на прийняття стратегічних рішень та програмування: «Олігархізація» може мати значний вплив на стратегічні рішення та програми громадських організацій. Організації можуть бути змушені надавати пріоритет інтересам і потребам спонсорів та донорів, а не власній місії та статуту. Як наслідок, програми та ініціативи, які не відповідають інтересам олігархів та корпорацій, можуть бути обмежені або відхилені. Якщо стратегія чи пріоритети організації змінюються під впливом олігархів, вона може втратити довіру та ефективність у досягненні своїх ключових цілей. Це також може обмежити здатність організації впроваджувати інновації та реагувати на мінливі соціальні та громадські потреби.

• Загрози діяльності та місії громадських організацій: «Олігархізація» може призвести до загроз для діяльності та місії громадських організацій, особливо коли впливові особи або компанії використовують своє становище для втручання в діяльність організації. Це включає спроби змінити цілі або фокус проектів організації на користь донорів або інших зацікавлених сторін. Якщо організація не виконує вимоги олігархів або компаній, вона може зіткнутися з припиненням фінансової підтримки, суспільною критикою або навіть юридичним тиском. Це може стати серйозною перешкодою для подальшої діяльності організації та загрожувати її виживанню.

Загальним наслідком «олігархізації» для громадських організацій є втрата ними незалежності та здатності захищати інтереси громадян і громад, які вони представляють. Для подолання цього явища необхідно подбати про збереження прозорості, демократичності та незалежності громадських організацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронянський, О. В. Політична трансформація в контексті проблеми перерозподілу ресурсів / О. В. Воронянський // Вісник Харківського нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія: Питання політології. – 2012. – № 1007, вип. 20. – С. 51–57.
2. Воронянський О. В. Масова соціальна комунікація як процес реалізації влади над суспільством. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія. Соціологія. Політологія. 2013. №. 21. Вип. 23 (2). С. 63-68.
3. Ігнатів І. І. Роль олігархічних впливів у становленні розвинених демократичних систем: український кейс. Науковий журнал «Політикус». 2022. № 3.
4. Моїсєєва Н. І., Омельченко Г. Ю. Комунікаційна діяльність в структурі соціально-комунікаційного знання. – 2017.
5. Особливості функціонування фінансово-політичних груп інтересів у системі публічної політики / І В Рейтерович / Державне управління: удосконалення та розвиток №5 2011. Журнал Державне управління: удосконалення та розвиток - наукове фахове видання з питань державного управління. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=285>